

ДИПЛОМАТИЈАТА И МАКЕДОНСКОТО

Д-Р ДЕНКО МАЛЕСКИ
(20.3.1991- 9.2.1993)

СТЕВО ЦРВЕНКОВСКИ (9.2.1993-6.7.1993)
(ПОТПРЕТСЕДАТЕЛ НА ВЛАДА И
ВРШИТЕЛ НА РАБОТИТЕ МИНИСТЕР ЗА
НАДВОРЕШНИ РАБОТИ)
(6.7.1993-23.2.1996)

Д-Р ЛЉБОМИР ФРЧКОСКИ
(23.2.1996-29.5.1997)

Д-Р БЛАГОЈА ХАНЦИСКИ
(29.5.1997-30.11.1998)

АЛЕКСАНДАР ДИМИТРОВ
(30.11.1998-30.11.2000)

Д-Р СРЃАН КЕРИМ
(30.11.2000-13.5. 2001)

СЛОБОДАН ЧАШУЛЕ (30.11.2001-
1.11.2002)

Д-Р ИЛИНКА МИТРЕВА (13.5.2001-
30.11.2001 и 1.11.2002- 26.8.2006)

АНТОНИО МИЛОШОВСКИ
(АКТУЕЛЕН МИНИСТЕР ЗА
НАДВОРЕШНИ РАБОТИ НА РМ)

Дипломатијата на Република Македонија има остварено исклучително голем број значајни активности во меѓународната заедница. Сите тие се резултат на новата глобална концепција на самостојната надворешна политика на македонската држава. Нејзината

стратегија е дефинирана и се остварува од денот на самостојноста и сувереноста - 8 септември 1991 година, кога повеќе од 96 проценти од вкупното население на референдум се изјасни за суверена, самостојна и демократска држава Република Македонија.

на големите сили во Европа, на Балканот и во поранешна СФРЈ; и трето, местото на Република Македонија во договорот за "нови сфери на влијание во светот".

Дезинтеграцијата на поранешна Југославија создаде вакуум во власта, земјата се исполни со економски кризи и со етнички војни. Во тие услови, силната југословенска армија, создавана педесет години, со најсовремени технички воени средства и професионален војнички кадар, по бројноста редок на европските простори, по секоја цена сакаше, со употреба на воена сила, да ги решава политичките проблеми на југословенската федерација, составена од шест републики и две автономни покраини. Како последица на ваквата политика на југословенскиот Генералштаб, прво во поранешната југословенска република Словенија дојде до воен судир меѓу федералната и една републичка армија. Веднаш по повлекувањето од Словенија, поранешната југословенска армија предизвика нов воен судир во друга југословенска република, Хрватска, Босна и Херцеговина, третата поранешна југословенска република, беше воена цел на истата оваа федерална армија, која нападна со голема жестина, со цел да го спречи нејзиното

МАКЕДОНИЈА ПО БАЛКАНСКИТЕ ВОЈНИ

Почетоците на самостојната надворешна политика и на македонската дипломатија произлегуваат од политиката на трпеливост, чекор по чекор, што Република Македонија ја водеше на патот до својата самостојност и сувереност. Ваквиот по-

литички курс беше детерминиран и од низа фактори, меѓу кои може да се издвојат следниве: прво, дезинтеграцијата на Југославија, економските последици и воените катастрофи; второ, местото на Македонија во старите тајни договори и интересни сфери на влијанија

СО МИРОЉУБИВА И ТРПЕЛИВА ПОЛИТИКА, ЧЕКОР ПО ЧЕКОР КОН СВОЈА НЕЗАВИСНОСТ

осамостојување во независна држава. Бидејќи четвртата југословенска република, Црна Гора, во меѓувреме се соединила со Србија, остана во шестата република, Македонија, воено да се интервенира, бидејќи на парламентарните избори народот најави желба за создавање самостојна и суверена македонска држава. Но, пред науката останува задачата дополнително да ги насети мотивите за "добрата волја" на југословенската армија, без воена интервенција да ја напушти македонската територија. Фактите и јавно објавените документи покажуваа дека Република Македонија одби да биде заложник на една состојба, спротивна на начелата на мирољубивото самоопределување, и отфрли да земе учество во војната - прогласувајќи ја таа војна како туѓа на македонскиот народ и на македонските интереси. Освен дистанцирањето од патот на военото решавање на проблемите околу дезинтеграцијата на поранешната југословенска федерација, македонското раководство, во стратегијата чекор по чекор до самостојност и сувереност, мораше да ги апсолвира и основните факти: економскиот систем на Република Македонија педесет години беше создаван, граден и поврзуван на таков начин за да не може никога да се оддели од српскиот. Ваквата зависност создаде и таква економска свест, како кај раководителите на стопанските субјекти, така и кај поголемиот дел од работените, бидејќи им се загрозуваше егзистенцијата. Поради тоа, секое брзо прекинување на овие интеракциски врски можеше да предизвика спротивни ефекти, особено затоа што технолошкото осамостојување, како и барањето нови пазари, не се остваруваше преку ноќ. Слични зависности беа наследени и во надградбата, односно во политичкиот, образовниот, научниот, културниот и информативниот систем. Сè ова се рефлектираше во еден нестабилизирани политички амбиент, со јаки остатоци од стариот идеолошки комунистички систем и нему иманентните институции на власта.

Дезинтеграцијата на Југославија и желбата на Македонија за самостојност и сувереност ги подгреаја аспирациите на соседните држави за нејзино приклучување кон една или кон друга соседна држава. Напорите на меѓународната заедница за запирање на меѓуетничката војна меѓу босанските Срби и босанските муслимани не дадоа резултати ниту по три години војна, со што се одлага мирољубивата дезинтеграција на поранешна Југославија. На патот до целосното меѓународно признавање Република Македонија мораше да смета и на поврзувањето од страна на ме-

ѓународните фактори на признавањето, со вкупно решение на кризата во поранешна Југославија, имајќи ги предвид новите воени закони (Чупино Брдо и др.) од создадената Сојузна Република Југославија (Србија и Црна Гора).

Однесувањето на соседната Република Грција, со разни притисоци и засторање на границата и со економски и политички блокади, имаше цел да се загрози и да се разниша независноста на Република Македонија и на тој начин враќањето под закрилата на новата СР Југославија да изгледа како помало од постојаните зла.

Македонија и македонскиот народ со векови живеат со тоа име и постојат како економска и политичка целина. Меѓутоа, околу стратегиските позиции, богатствата на земјата и вредниот македонски народ, како и поради стравот од реинкарнација на древните Македонци, македонизмот и македонскиот империјализам, од четвртиот век пред Христа, скептицизмот и целосната обземеност со антимакедонската еуфорија на тогашните атински политичари, а особено на Демостен, против првата европска држава на Македонците на чело со царот Филип II, до денес, кога на дело се реинкарнира атинското априорно антимакедонско расположение, се воделе вековни тајни дипломатски игри за делби на Македонија. Проучувањата на целиот овој период во голема мера ги условува несоодветноста на изворите. Расположливите податоци од времето на Филип II, како и од 167 година пред Христа, кога Македонија, со одлука на римскиот Сенат, била поделена на четири дела и кога биле воспоставени резервати за Македонците, на кои им било забрането излегување оттаму и меѓусебно мешање, не се македонски, туку грчки притоа, главно, атински, и антимакедонски. Неволјата со создадените предрасуди не е во тоа што тие постојат - дури и ниту тоа што понекогаш можат целосно да доминираат над податоците. Она што навистина е важно е тоа дека тие би можеле да поминат несфатени или почесто неправилно сфатени.

Во историографијата постојат две спротивни гледишта за преселбата на Словените, при што едното било изразено, а другото се минимизирало или сосем отсутствувало. Се поставува прашање дали тоа е клучот на вековниот антимакедонски таен заговор. Во овој контекст заслужува внимание Вестфалскиот мир од 1648 година, потпишан во гратчето Вестфалија по 35-годишна војна меѓу земјите на Европа во Германија, бидејќи европската политика и дипломатија почива на овој Договор.

По Вестфалскиот договор за мир, во

Европа биле инаугурирани политиката на рамнотежа, атрибутите на државите, како и термините: граници, народ и малцинства. Можно е постоење на таен договор (има верување дека секоја тајна која ќе им се "довери" на мастилото и на хартијата, веќе не е тајна), меѓу европските држави за поделба (во повеќе држави и народи) на Османлиската империја. Оттука тезите за словенството или за наводните вековни македонско-грчки, српски, бугарски и руски изолираности и нетрпеливости можеби се лажни, а можна е и антитезата дека сите сме еден род т.е. еден македонски народ. Следните констатации и прашања можеби ќе го оправдаат ова мислење.

Последниве три века студиите за Македонија и за Македонците се темелат врз преводи од преводи и под решавачко влијание, во современите околности, на германските, англиските, француските и на руските историчари, можеби во прилог на политиката на рамнотежа.

Дали Македонците го добиле името од земјата или земјата го добила името од народот? Дали тезата за "словенската чистокрвност на Македонците" е смислена историска заблуда - ако е точно тврдењето дека заткарпатските Словени ги населиле денешните простори, останува отворено прашањето: кој живеел овде дотогаш? Дали има договор дека сите сме Словени за да нема Македонци? Дали со Букурешкиот договор само се потврдила одлуката на римскиот Сенат од 167 година пред Христа? Дали одговорите на овие прашања се наоѓаат само во оригиналните документи во египетските, иранските, кинеските и израелските архиви и библиотеки?

Она што сакам да го направам во овој дел од трудов, најмалку е да се појавиме во улога на узурпатори на префинетиот и објективизиран историски од, па да докажуваме дека ние сме одбраниот свет народ, но барам само малку тоа да поттикне истражување и македонско гледиште на историјата и на сопствената врска со минатото (така секоја генерација, како акт на самосвест или како средство за утврдување на сопствениот идентитет, има потреба повторно да ја напише неа). Борбата за слобода, за објективизиран историски пристап кон историскиот развој, за откривање на хендикепите во глобалната цивилизациска ризница, како прилог на самостојната и демократска македонска држава и културна мотивираност, е единствениот мотив да ги барам тајните (мистерии) за делбите на Македонија и на Македонците според сопствените можности само за периодот од последниве два века.

За местото на Македонија во старите

КАРТА НА ПОРАНЕШНАТА СФРЈ СО ШЕСТ РЕПУБЛИКИ И ДВЕ АВТОНОМНИ ПОКРАИНИ, 1990 ГОДИНА

тајни договори и решенија, за интересните сфери на влијание на големите сили, особено меѓу Русија и Турција во Сан Стефано (3 март 1878 година), во руско-австроунгарските и во руско-англиските преговори, на Берлинскиот конгрес (13.6.-13.7.1878), како и пред и по Букурешкиот договор во 1913 година, многу комплицирана дипломатска игра водеа меѓу себе владејачките кругови на бугарската, српската и на грчката држава пред нивното сојузништво во војната против отоманското присуство на Балканот. Бугарија изработи тајна промеморија како база за разговори со Србија. Во октомври 1911 година веќе се воделе првите разговори на највисоко ниво меѓу претседателот на бугарската Влада Иван Гешов и претседателот на српската Влада Милован Миловановиќ. На 13 март 1912 година меѓу Србија и Бугарија бил потпишан "Договор за пријателство и сојуз". Составен дел на овој Договор е тајниот анекс со кој Македонија, уште пред да почне Првата балканска војна, всушност веќе била распарчена и разделена. На 18 октомври 1912 година почнала Првата балканска војна.

"Ние во Србија сме подготвени на сè и ќе влеземе во секаква комбинација со бога и со ѓаволот, ако треба, за да го спречиме решавањето на македонското прашање на штета на нашите животни интереси" (изјава на М. Миловановиќ). "Бугарија ја објави војната зашто македонските Бугари беа изгубени за нејзи-

ната кауза, бидејќи тргнаа по свој пат" (изјава на Стојан Данев).

Тајниот договор за Балканот меѓу В.Черчил (Англија) и Ј.В.Сталин (СССР), постигнат во Москва од 9 до 17 октомври 1944 година, вклучуваше и поделба на интересите во Југославија на 50:50 проценти. Овој неформален договор, кој се чува во англиската архива, е составен од своерачен текст во кој В. Черчил ги дава имињата на земјите и процентите на интересот, а во левиот горен агол има Сталинов знак на согласност со син молив. Овој документ тогаш не е објавен и е чуван во строга тајност. Прв знак за тоа дека е постигнат некаков договор во поглед на Југославија може да се најде во статијата на московскиот весник "Правда" од 21 октомври 1944 година, на крајот од Черчиловата посета на Советскиот Сојуз, во која се вели дека "СССР и Англија се согласија да водат заедничка политика во Југославија". Овој договор несомнено произлегол од пошироките меѓусојузнички односи и договори и причините за неговото потпишување треба да се бараат во чувството на потиснатост од сè поголемата моќ, влијание и зависност од Соединетите Американски Држави, што ги мачело Англичаните, како и во настојувањето на Сталин да го афирмира Советскиот Сојуз, кој во претходниот период практично бил елиминиран од светската политика.

Во комплетирањето на сознанијата за тајните договарања мораше да се зе-

мат предвид и решенијата од Договорот за пријателство и соработка т.н. Балкански договор, потпишан во Анкара на 28 февруари 1953 година, меѓу ФНРЈ, Кралството Грција и Република Турција. Договорот бил потпишан од министрите за надворешни работи Коча Поповиќ, Стефанос Стефанопулос и Фуад Кеprили, а со благослов на англиската Влада и на министерот за надворешни работи, Ентони Идн.

Знаејќи ги овие договори, Република Македонија требаше да покаже голема внимателност, зашто заедно со Србија и Црна Гора, таа се наоѓаше во советската интересна сфера. Требаше да се дознае руската реакција од таквиот чекор, особено имајќи го предвид рускиот историски негативен однос кон создавањето на самостојна и суверена македонска држава. Во 1782 година руската императорка Екатерина II ја анимирала идејата за создавање грчка источна империја, под скиптарот на династијата Романови, и за создавање самостојна држава Дакија, зависна од Русија. Овој амбициозен проект не бил реален, но последиците биле огромни, бидејќи со таа идеја, која во Грција се дефинира како "мегали идеја", подоцна се заразија "грчката државна политика и општеството". На почетокот на XIX век петроградската Влада го задолжи својот министер за надворешни работи, Јоанис Каподистријас (во тоа време еден од познатите дипломати во Европа), да го проучи проблемот на Балканот во врска со османлиското опаѓање и да предложи соодветно решение за негово уредување, во согласност со реалната етно-историска ситуација, вклучувајќи го и Цариград. Јоанис Каподистријас во 1829 година на руската Влада ѝ го предложил следниов проект: на Балканот да биде создадена федерална држава составена од пет држави од втор ранг, организирани како монархии, и тоа: Кралство Србија (Србија, Бугарија и Босна); Елинско Кралство (Континентална Грција, Пелопонез, островите на Егејскиот архипелаг и Јонските Острови); Кралство Македонија (Македонија, Тракија, островите Имброс, Самос и Тасос); Кралство Епир (Епир, Северна и Јужна Албанија) и Кралство Дакија (Молдавија и Влашко). Според проектот на Каподистријас биле предвидени две категории на држави: историски и со претежно еднородно население (Грција, Србија и Дакија) и држави со мешано население (Македонија и Епир).

(продолжува)